Εισαγωγή στη Γλώσσα Prolog

Tamara de Łempicka, *Jeune Fille Vert*, 1929

Κωστής Σαγώνας <kostis@cs.ntua.gr>

Περιεχόμενα

- Όροι (terms)
- Χρήση ενός συστήματος Prolog
- Κανόνες (rules)
- Οι δύο όψεις της Prolog
- Τελεστές (operators)
- Λίστες (lists)
- Άρνηση ως αποτυχία (negation as failure)
- Για τι στο καλό είναι καλή η Prolog;

Όροι (Terms)

- Κάθε τι στην Prolog κατασκευάζεται από όρους:
  - Τα προγράμματα σε Prolog
  - Τα δεδομένα που χειρίζονται τα προγράμματα σε Prolog
- Τρεις τύποι όρων:
  - Μεταβλητές
  - Σταθερές: ακέραιοι (integers), πραγματικοί αριθμοί (reals), και άτομα (atoms)
  - Σύνθετοι όροι: λίστες (lists) και δομημένα δεδομένα (structures)

Άτομα (Atoms)

- Ένα άτομο είναι μια σταθερά που αποτελείται από αλφαριθμητικούς χαρακτήρες:
  - `an`, `atom`, `has`, `many_characters`
- Εάν ο αρχικός χαρακτήρας δεν είναι ένα μικρό γράμμα ή υπάρχουν «περίεργοι» χαρακτήρες, το άτομο πρέπει να βρίσκεται μέσα σε αποστρόφους
  - `'Kostis'`, `'40 παλικάρια'`, `'$^%(@(&$#*&$'`
- Κάθε άτομο έχει μια τιμή (τους χαρακτήρες του) και είναι ίσο μόνο με άλλα άτομα που έχουν ακριβώς τους ίδιους χαρακτήρες ως τιμή
- Σκεφτείτε τα άτομα κάτι σαν strings σε άλλες γλώσσες

Μεταβλητές

- Μεταβλητή είναι κάθε τι που αρχίζει από ένα κεφαλαίο γράμμα ή underscore, και ακολουθείται από γράμματα, αριθμούς ή underscores:
  - **`_`**, **`X`**, **`Variable`**, **`Kostis`**, **`_123`**
- Οι μεταβλητές έχουν δύο καταστάσεις:
  - Μπορεί να μην έχουν ακόμα τιμή (unbound)
  - Μπορεί να έχουν κάποια τιμή, δηλαδή να είναι δεμένες (bound)
- Όταν όμως μια μεταβλητή είναι σε κατάσταση «με τιμή», η τιμή αυτή δεν αλλάζει

Σύνθετοι Όροι (Compound Terms)

- Αρχίζουν με ένα άτομο και ακολουθούνται από μια ακολουθία όρων που διαχωρίζονται με κόμματα και περικλείονται από παρενθέσεις:
  - **`university('E.M.Π.')`**,
  - **`'+'(2,3.14)`**,
  - **`couple(adam,eve)`**,
  - **`tree(V,tree(42,Y,Z),R)`**
- Οι λίστες είναι και αυτές σύνθετοι όροι αλλά όπως θα δούμε έχουν ειδική σύνταξη
- Σκεφτείτε τους σύνθετους όρους σαν δομές δεδομένων

Σύνταξη των Όρων

<term> **`::=`** *<constant>* **`|`** *<variable>* **`|`** *<compound-term>*
<constant> **`::=`** *<integer>* **`|`** *<real number>* **`|`** *<atom>*
<compound-term> **`::=`** *<atom>* **`(`** *<termlist>* **`)`**
<termlist> **`::=`** *<term>* **`|`** *<term>* **`,`** *<termlist>*

- Όλα τα προγράμματα και τα δεδομένα της Prolog κατασκευάζονται από τέτοιους όρους
- Σε λίγο θα δούμε ότι, για παράδειγμα, ο σύνθετος όρος **`'+'(1,2)`** συνήθως γράφεται ως **`1+2`**
- Αλλά αυτή είναι απλά μια συντομογραφία του ίδιου όρου

Ενοποίηση (Unification)

- Ταίριασμα προτύπων σε όρους της Prolog
- Δύο όροι *ενοποιούνται* εάν υπάρχει κάποιος τρόπος να βρεθούν τιμές για τις μεταβλητές τους που να τους κάνουν ακριβώς τους ίδιους
- Για παράδειγμα, οι όροι **`couple(adam,eve)`** και **`couple(Who,WithWhom)`** ενοποιούνται αν η μεταβλητή **`Who`** πάρει την τιμή **`adam`** και η μεταβλητή **`WithWhom`** πάρει την τιμή **`eve`**
- (Περισσότερες λεπτομέρειες στο επόμενο μάθημα…)

Η Βάση Δεδομένων της Prolog

- Η υλοποίηση της Prolog διατηρεί (μια αναπαράσταση) των προγραμμάτων που έχουν φορτωθεί στο σύστημα
- Ο κώδικας συμπεριφέρεται σαν μια βάση δεδομένων
- Ένα πρόγραμμα Prolog είναι απλώς ένα σύνολο από δεδομένα για αυτή τη βάση
- Το απλούστερο από τα δεδομένα αυτής της βάσης είναι ένα *γεγονός (fact)*: συντακτικά είναι ένας όρος που ακολουθείται από μια τελεία

Παράδειγμα κατηγορήματος με γεγονότα

```
parent(kim, holly).
parent(margaret, kim).
parent(margaret, kent).
parent(esther, margaret).
parent(herbert, margaret).
parent(herbert, jean).
```

- Ένα πρόγραμμα Prolog με έξι γεγονότα
- Το οποίο ορίζει ένα *κατηγόρημα (predicate)* **`parent/2`**
- Αποτελούμενο από γεγονότα που έχουν την «προφανή» ερμηνεία: ο **`kim`** είναι ο γονιός της **`holly`**, η **`margaret`** είναι ο γονιός του **`kim`**, κοκ.

Ο Διερμηνέας της Prolog

```
% swipl
Welcome to SWI-Prolog (Multi-threaded, Version 5.2.13)
Copyright (c) 1990-2003 University of Amsterdam.
SWI-Prolog comes with ABSOLUTELY NO WARRANTY. ...
Please visit http://www.swi-prolog.org for details

For help, use ?- help(Topic). or ?- apropos(Word).

?-
```

- Το **`?-`** είναι η προτροπή της Prolog για μια ερώτηση
- Ο διερμηνέας είναι διαδραστικός: δέχεται μια ερώτηση, τυπώνει τα αποτελέσματά της, και επαναλαμβάνει αυτή τη διαδικασία

Το κατηγόρημα `consult/1`

```
?- consult(relations).
% relations compiled 0.00 sec, XX bytes

Yes
?-
```

- Κατηγόρημα του συστήματος με το οποίο φορτώνουμε ένα πρόγραμμα από ένα αρχείο στη βάση της Prolog
- Το αρχείο **`relations`** (ή **`relations.pl`**) περιλαμβάνει τα γεγονότα του κατηγορήματος **`parent/2`**

```
?- [relations].
% relations compiled 0.00 sec, XX bytes

Yes
```

Απλές ερωτήσεις

```
?- parent(margaret, kent).

Yes
?- parent(fred, pebbles).

No
?-
```

- Μια ερώτηση προκαλεί την Prolog να αποδείξει κάτι
- Η απάντηση των απλών ερωτήσεων είναι ένα **`Yes`** ή **`No`**

(Κάποιες ερωτήσεις, όπως η ερώτηση στο κατηγόρημα **`consult/1`**, εκτελούνται μόνο για τις παρενέργειές τους)

Η τελεία

```
?- parent(margaret,kent)
|    .

Yes
?-
```

- Οι ερωτήσεις μπορούν να εκτείνονται σε πολλές γραμμές
- Εάν ξεχάσετε τη τελεία (το χαρακτήρα τέλους της ερώτησης), ο διερμηνέας της Prolog θα σας ζητήσει περισσότερη είσοδο με το χαρακτήρα `|`

Ερωτήσεις με μεταβλητές

- Οι ερωτήσεις μπορεί να είναι οποιοσδήποτε όρος Prolog, συμπεριλαμβανομένων όρων με μεταβλητές
- Ο διερμηνέας της Prolog επιστρέφει ως απάντηση τις τιμές των μεταβλητών για τις οποίες η ερώτηση μπορεί να απαντηθεί

```
?- parent(P, jean).

P = herbert

Yes
?- parent(P, esther).

No
```

Στο σημείο αυτό, ο διερμηνέας περιμένει κάποια είσοδο. Δίνουμε **`enter`** *για να σταματήσει η εκτέλεση της ερώτησης.*

Ευελιξία στις ερωτήσεις

- Οι μεταβλητές μπορούν φυσικά να βρίσκονται σε οποιαδήποτε θέση κάποιας ερώτησης:
  - **`parent(Parent, jean)`**
  - **`parent(esther, Child)`**
  - **`parent(Parent, Child)`**
  - **`parent(Person, Person)`**

Συζεύξεις (Conjunctions)

```
?- parent(margaret,X), parent(X,holly).

X = kim

Yes
```

- Μια σύζευξη ερωτήσεων είναι μια ακολουθία από όρους που διαχωρίζονται από κόμματα
- Ο διερμηνέας της Prolog προσπαθεί να τις αποδείξει όλες (χρησιμοποιώντας το ίδιο σύνολο «δεσιμάτων» για τις μεταβλητές της ερώτησης)

Πολλαπλές λύσεις

```
?- parent(margaret, Child).

Child = kim ;

Child = kent ;

No
```

- Μπορεί να υπάρχουν περισσότεροι από ένας τρόποι για να απαντηθεί μια ερώτηση
- Με το να πληκτρολογήσουμε `;` αντί για **`enter`**, προτρέπουμε το σύστημα Prolog να βρει και να μας δώσει περισσότερες απαντήσεις


```
?- parent(Parent,kim), parent(Grandparent,Parent).

Parent = margaret
Grandparent = esther ;

Parent = margaret
Grandparent = herbert ;

No
?- parent(esther, Child),
|  parent(Child, Grandchild),
|  parent(Grandchild, GreatGrandchild).

Child = margaret
Grandchild = kim
GreatGrandchild = holly

Yes
```


Ανάγκη για κανόνες

- Στο προηγούμενο παράδειγμα χρησιμοποιήσαμε μια μακροσκελή ερώτηση για τα δισέγγονα της **`esther`**
- Θα ήταν καλύτερο εάν μπορούσαμε να γράψουμε κατ' ευθείαν την ερώτηση:

  `greatgrandparent(esther, GGC)`
- Αλλά δε θέλουμε να εισαγάγουμε ξεχωριστά γεγονότα αυτού του κατηγορήματος στη βάση των δεδομένων διότι η σχέση **`greatgrandparent/2`** προκύπτει (και πρέπει να προκύπτει) από την ήδη ορισμένη σχέση **`parent/2`**

Ένα παράδειγμα κανόνα

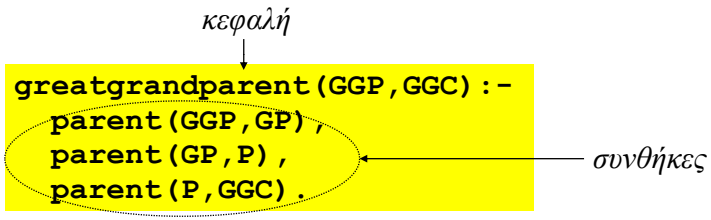

- Ένας κανόνας καθορίζει πώς αποδεικνύουμε κάτι: για να αποδείξουμε την κεφαλή του κανόνα πρέπει να αποδείξουμε τις συνθήκες του
- Για να αποδείξουμε `greatgrandparent(GGP,GGC)`, πρέπει να βρούμε τιμές `GP` και `P` για τις οποίες μπορούμε να αποδείξουμε ότι `parent(GGP,GP)`, μετά ότι `parent(GP,P)` και τελικά ότι `parent(P,GGC)`

Πρόγραμμα με χρήση του κανόνα

```
parent(kim,holly).
parent(margaret,kim).
parent(margaret,kent).
parent(esther,margaret).
parent(herbert,margaret).
parent(herbert,jean).

greatgrandparent(GGP,GGC) :-
  parent(GGP,GP),
  parent(GP,P), parent(P,GGC).
```

- Ένα πρόγραμμα αποτελείται από μια ακολουθία από *προτάσεις (clauses)*
- Μια πρόταση είναι είτε ένα γεγονός ή ένας κανόνας

Παράδειγμα

```
?- greatgrandparent(esther, GreatGrandchild).

GreatGrandchild = holly ;

No
```

- Για την απάντηση της παραπάνω ερώτησης, εσωτερικά εξετάζονται διάφοροι ενδιάμεσοι *στόχοι (goals):*
  - Ο πρώτος (υπο)στόχος είναι η αρχική ερώτηση
  - Ο επόμενος είναι ότι απομένει προς απόδειξη μετά την απόδειξη του πρώτου (υπο)στόχου με χρήση κάποιας πρότασης του προγράμματος (στη συγκεκριμένη περίπτωση, με χρήση του κανόνα για το κατηγόρημα `greatgrandparent/2`)
  - Κοκ., μέχρι να μη μείνει τίποτα προς απόδειξη

1. `parent(kim,holly).`
2. `parent(margaret,kim).`
3. `parent(margaret,kent).`
4. `parent(esther,margaret).`
5. `parent(herbert,margaret).`
6. `parent(herbert,jean).`
7. `greatgrandparent(GGP,GGC) :- parent(GGP,GP), parent(GP,P), parent(P,GGC).`

`greatgrandparent(esther,GreatGrandchild)`

⇩ Clause 7, binding `GGP` to `esther` and `GGC` to `GreatGrandChild`

`parent(esther,GP), parent(GP,P), parent(P,GreatGrandchild)`

⇩ Clause 4, binding `GP` to `margaret`

`parent(margaret,P), parent(P,GreatGrandchild)`

⇩ Clause 2, binding `P` to `kim`

`parent(kim,GreatGrandchild)`

⇩ Clause 1, binding `GreatGrandchild` to `holly`

Κανόνες με χρήση άλλων κανόνων

```
grandparent(GP,GC) :-
  parent(GP,P), parent(P,GC).

greatgrandparent(GGP,GGC) :-
  grandparent(GGP,P), parent(P,GGC).
```

- Η ίδια σχέση με την προηγούμενη, ορισμένη σε στρώσεις
- Παρατηρήστε ότι και οι δύο κανόνες χρησιμοποιούν μεταβλητές με όνομα **P**
- Η εμβέλεια κάποιας μεταβλητής είναι μόνο ο κανόνας που την περιέχει
- Οι δύο μεταβλητές με όνομα **P** είναι ανεξάρτητες

Αναδρομικοί κανόνες

```
ancestor(X,Y) :- parent(X,Y).
ancestor(X,Y) :-
  parent(Z,Y),
  ancestor(X,Z).
```

- Ένας **X** είναι πρόγονος κάποιου **Y**:
  - Εάν ο **X** είναι γονιός του **Y**, ή
  - Εάν υπάρχει κάποιος **Z** τέτοιος ώστε ο **Z** να είναι ο γονιός του **Y**, και ο **X** να είναι πρόγονος του **Z**
- Η Prolog δοκιμάζει τους κανόνες με τη σειρά που αυτοί εμφανίζονται, οπότε είναι καλό (και πολλές φορές αναγκαίο) τα γεγονότα και οι μη αναδρομικοί κανόνες να εμφανίζονται πριν από τους αναδρομικούς


```
?- ancestor(jean, jean).

No
?- ancestor(kim, holly).

Yes
?- ancestor(A, holly).

A = kim ;

A = margaret ;

A = esther ;

A = herbert ;

No
```


Ο πυρήνας της σύνταξης της Prolog

- Ολόκληρη η σύνταξη της Prolog:

```
<clause>  ::=  <fact>  |  <rule>
<fact>  ::=  <term>  .
<rule>  ::=  <term>  :-  <termlist>  .
<termlist>  ::=  <term>  |  <term>  ,  <termlist>
```

- Εάν εξαιρεθεί η δυνατότητα ορισμού νέων τελεστών από το χρήστη, συντακτικά η Prolog είναι πολύ απλή γλώσσα
- Αυτό ήταν όλο!

Η διαδικαστική όψη της Prolog

```
greatgrandparent(GGP,GGC) :-
  parent(GGP,GP),
  parent(GP,P),
  parent(P,GGC).
```

- Ένας κανόνας λέει πως μπορούμε να αποδείξουμε κάτι:
  - Για να αποδείξουμε **greatgrandparent(GGP,GGC)**, πρέπει να βρούμε τιμές **GP** και **P** για τις οποίες μπορούμε να αποδείξουμε ότι **parent(GGP,GP)**, μετά ότι **parent(GP,P)** και τελικά ότι **parent(P,GGC)**
- Ένα πρόγραμμα Prolog προσδιορίζει διαδικασίες εύρεσης απαντήσεων σε ερωτήσεις

Η δηλωτική όψη της Prolog

- Ένας κανόνας είναι μια λογική δήλωση:
  - Για όλες τις τιμές των **GGP**, **GP**, **P**, και **GGC**, αν ισχύει ότι **parent(GGP,GP)** και **parent(GP,P)** και **parent(P,GGC)**, τότε **greatgrandparent(GGP,GGC)**
- Είναι απλώς μια φόρμουλα - δε λέει πώς να *γίνει* κάτι αλλά απλώς ορίζει τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες μια πρόταση είναι αληθής:

$$\forall GGP, GP, P, GGC \,.\, \text{parent}(GGP, GP) \wedge \text{parent}(GP, P) \wedge \text{parent}(P, GGC) \Rightarrow \text{greatgrandparent}(GGP, GGC)$$

Δηλωτικές Γλώσσες Προγραμματισμού

- Κάθε κομμάτι του προγράμματος αντιστοιχεί σε μια απλή μαθηματική έννοια:
  - Προτάσεις της Prolog - σε φόρμουλες τις λογικής πρώτης τάξης (first-order logic)
  - Οι ορισμοί συναρτήσεων στην ML - σε μαθηματικές συναρτήσεις
- Πολλές φορές ο όρος *δηλωτικές (declarative) γλώσσες προγραμματισμού* χρησιμοποιείται για να δείξει την αντιδιαστολή των γλωσσών αυτών σε σχέση με τις *προστακτικές (imperative) γλώσσες*
- Ως δηλωτικές γλώσσες συνήθως θεωρούμε τις λογικές και τις συναρτησιακές

Πλεονεκτήματα των Δηλωτικών Γλωσσών

- Τα προγράμματα σε προστακτικές γλώσσες πολλές φορές έχουν προβλήματα λόγω παρενεργειών και αλληλεξαρτήσεων
- Επειδή οι δηλωτικές γλώσσες έχουν σχετικά απλή και «καθαρή» σημασιολογία, αποφεύγονται κάποιου είδους λάθη και η ανάπτυξη και η συντήρηση προγραμμάτων γίνεται πιο εύκολη
- Ο προγραμματισμός είναι ανώτερου επιπέδου και πιο αυτόματος: ο προγραμματιστής απλώς περιγράφει την προδιαγραφή του προβλήματος και κάποια κομμάτια της εκτέλεσής του παρέχονται από το σύστημα υλοποίησης

Η Prolog έχει και τα δύο χαρακτηριστικά

- Έχει δηλωτική σημασιολογία
  - Ένα πρόγραμμα Prolog έχει ένα λογικό περιεχόμενο
- Έχει διαδικαστική σημασιολογία
  - Ένα πρόγραμμα Prolog έχει και καθαρά διαδικαστικά χαρακτηριστικά: τη σειρά με την οποία εμφανίζονται οι κανόνες, τη σειρά εμφάνισης των υποστόχων σ' ένα κανόνα, κατηγορήματα με παρενέργειες (π.χ. I/O), κ.λπ.
- Όμως είναι σημαντικό ο προγραμματιστής να είναι ενήμερος και να παίρνει υπόψη του κατά τον προγραμματισμό και τις δύο όψεις της γλώσσας

Τελεστές της Prolog

- Η Prolog έχει κάποιους προκαθορισμένους τελεστές (και επιτρέπει τον ορισμό νέων τελεστών από το χρήστη)
- Ένας τελεστής είναι απλώς ένα κατηγόρημα για το οποίο είναι δυνατή η χρήση κάποιας ειδικής συντακτικής συντομογραφίας στις χρήσεις του

Το κατηγόρημα =/2

- Ο στόχος `=(X,Y)` επιτυγχάνει αν και μόνον αν οι όροι `X` και `Y` μπορούν να ενοποιηθούν:

```
?- =(parent(adam,seth), parent(adam,X)).

X = seth ;

No
```

- Επειδή το άτομο `'='` είναι ορισμένο ως δυαδικός τελεστής, συνήθως γράφουμε το παραπάνω ως:

```
?- parent(adam,seth) = parent(adam,X).

X = seth ;

No
```


Αριθμητικοί Τελεστές

- Τα άτομα `'+'`, `'-'`, `'*'` και `'/'` είναι ορισμένα ως τελεστές, με τη συνήθη προτεραιότητα και προσεταιριστικότητα

```
?- X = +(1,*(2,3)).

X = 1+2*3 ;

No
?- X = 1+2*3.

X = 1+2*3 ;

No
```

Η Prolog μας επιτρέπει να χρησιμοποιήσουμε σύνταξη τελεστών στην είσοδο, και χρησιμοποιεί αυτή τη μορφή στην έξοδο των όρων, αλλά ο υποκείμενος όρος είναι ο `+(1,*(2,3))`

Μη αποτιμημένοι όροι

```
?- +(X,Y) = 1+2*3.

X = 1
Y = 2*3 ;

No
?- 7 = 1+2*3.

No
```

- Μετά την ενοποίηση, ο όρος παραμένει `+(1,*(2,3))`
- Με άλλα λόγια, ο όρος είναι μη αποτιμημένος

(Σε επόμενη διάλεξη θα δούμε ότι υπάρχει τρόπος στην Prolog να αποτιμήσουμε τέτοιους όρους)

Λίστες στην Prolog

- Συντακτικά είναι περίπου σα τις λίστες στην ML
- Το άτομο `[]` αναπαριστά την κενή λίστα
- Το κατηγόρημα `'.'/2` αντιστοιχεί στον τελεστή `::` της ML

Έκφραση στην ML	Όρος στην Prolog
`[]`	`[]`
`1::[]`	`.(1,[])`
`1::2::3::[]`	`.(1,.(2,.(3,[])))`
Δεν υπάρχει αντίστοιχο.	`.(1,.(parent(X,Y),[]))`

Οι αναπαραστάσεις των λιστών στην Prolog

Λίστα	Όρος στον οποίο αντιστοιχεί
`[]`	`[]`
`[1]`	`.(1,[])`
`[1,2,3]`	`.(1,.(2,.(3,[])))`
`[1,parent(X,Y)]`	`.(1,.(parent(X,Y),[]))`

- Η μορφή που συνήθως χρησιμοποιείται είναι η αριστερή
- Αλλά είναι απλώς μια συντομογραφία της μορφής που φαίνεται δεξιά στον παραπάνω πίνακα
- Η Prolog τυπώνει τις λίστες με χρήση της μορφής στο αριστερό μέρος του πίνακα

Παράδειγμα

```
?- X = .(1,.(2,.(3,[]))).

X = [1, 2, 3] ;

No
?- .(X,Y) = [1,2,3].

X = 1
Y = [2, 3] ;

No
```

Αναπαραστάσεις λιστών με ουρά

Λίστα	Όρος στον οποίο αντιστοιχεί
`[1|X]`	`.(1,X)`
`[1,2|X]`	`.(1,.(2,X))`
`[1,2|[3,4]]`	Το ίδιο με `[1,2,3,4]`

- Πολλές φορές το τέλος της λίστας είναι το σύμβολο `|` ακολουθούμενο από την ουρά της λίστας
- Χρησιμοποιείται σε πρότυπα: ο όρος `[1,2|X]` ενοποιείται με κάθε λίστα που αρχίζει με `1,2` και έχει κάποια λίστα `X` ως ουρά

```
?- [1,2|X] = [1,2,3,4,5].
X = [3, 4, 5] ;
No
```


Το κατηγόρημα append/3

- Το προκαθορισμένο κατηγόρημα **append(X,Y,Z)** επιτυγχάνει αν και μόνο αν η λίστα **Z** είναι το αποτέλεσμα της συνένωσης της λίστας **Y** στο τέλος της λίστας **X**

```
?- append([1,2],[3,4],Z).
Z = [1, 2, 3, 4] ;
No
```


Όχι απλώς μια συνάρτηση

```
?- append(X, [3,4], [1,2,3,4]).
X = [1, 2] ;
No
```

- Το κατηγόρημα **append** μπορεί να χρησιμοποιηθεί με κάθε όρο της Prolog (με άλλα λόγια, με μεταβλητές σε κάθε όρισμα)

Όχι απλώς μια συνάρτηση

```
?- append(X, Y, [1,2,3]).
X = []
Y = [1, 2, 3] ;
X = [1]
Y = [2, 3] ;
X = [1, 2]
Y = [3] ;
X = [1, 2, 3]
Y = [] ;
No
```

Η υλοποίηση του κατηγορήματος append/3

```
append([], L, L).
append([H|L1], L2, [H|L3]) :-
  append(L1, L2, L3).
```


Άλλα κατηγορήματα για λίστες

Κατηγόρημα	Περιγραφή
`member(X,Y)`	Provable if the list `Y` contains the element `X`.
`select(X,Y,Z)`	Provable if the list `Y` contains the element `X`, and `Z` is the same as `Y` but with one instance of `X` removed.
`nth0(X,Y,Z)`	Provable if `X` is an integer, `Y` is a list, and `Z` is the `X`th element of `Y`, counting from 0.
`length(X,Y)`	Provable if `X` is a list of length `Y`.

- Όλα ευέλικτα, σαν το **append/3**
- Οι ερωτήσεις μπορούν να περιέχουν μεταβλητές σε οποιαδήποτε όρισμα

Χρήση του κατηγορήματος select/3

```
?- select(2, [1,2,3], Z).

Z = [1, 3] ;

No
?- select(2, Y, [1,3]).

Y = [2, 1, 3] ;

Y = [1, 2, 3] ;

Y = [1, 3, 2] ;

No
```


Το κατηγόρημα reverse/2

- **reverse(X,Y)** είναι αληθές εάν ο όρος **Y** ενοποιείται με την αναστροφή της λίστας **X**

```
?- reverse([1,2,3,4], Y).

Y = [4, 3, 2, 1] ;

No
```

Η υλοποίηση του κατηγορήματος `reverse/2`

```
reverse([], []).
reverse([Head|Tail], Reversed) :-
  reverse(Tail, RevTail),
  append(RevTail, [Head], Reversed).
```

- Δεν είναι ένας αποδοτικός τρόπος να αντιστρέψουμε μια λίστα
- Υπάρχουν πιο αποδοτικοί τρόποι αντιστροφής λιστών

Όταν δεν πάνε όλα καλά…

```
?- reverse(L, [1,2,3,4]).

L = [4, 3, 2, 1] ;

Action (h for help) ? a
% Execution Aborted
?-
```

- Ζητήσαμε μια ακόμα λύση και βρεθήκαμε σ' έναν ατέρμονο βρόχο
- Παύουμε την εκτέλεση με **control-C**, και στη συνέχεια πατάμε **a** για το οριστικό σταμάτημά της
- Το **reverse/2** δεν είναι τόσο ευέλικτο όσο το **append/3**

Αντιστρέψιμα και μη αντιστρέψιμα κατηγορήματα

- Σ' έναν ιδεατό κόσμο, τα κατηγορήματα είναι όλα τόσο ευέλικτα όσο το **append/3**
- Είναι πιο δηλωτικά και με λιγότερους περιορισμούς στη χρήση τους
- Αλλά πολλές φορές μη ευέλικτες υλοποιήσεις είναι προτιμότερες, για λόγους απόδοσης ή/και απλότητας
- Ένα παράδειγμα του τι σημαίνει η παραπάνω φράση μας δείχνει το κατηγόρημα **sort/2**…

Το κατηγόρημα `sort/2`

```
?- sort([2,3,1,4], X).

X = [1, 2, 3, 4] ;

No
?- sort(X, [1,2,3,4]).
ERROR: Arguments are not sufficiently instantiated
```

- Ένα αντιστρέψιμο κατηγόρημα **sort/2** θα έπρεπε να μπορεί να «αντι-ταξινομήσει» μια ταξινομημένη λίστα – με άλλα λόγια να επιστρέφει όλες τις αναδιατάξεις των στοιχείων της
- Θέλουμε κάτι σαν το παραπάνω;

Ανώνυμες μεταβλητές

- Η μεταβλητή _ είναι μια μεταβλητή χωρίς όνομα
- Κάθε εμφάνισή της είναι ανεξάρτητη από όλες τις υπόλοιπες
- Με άλλα λόγια, συμπεριφέρεται σαν τις μεταβλητές _ της ML: ενοποιείται με κάθε όρο

Το κατηγόρημα member/2

```
member(X, [X|_]).
member(X, [_|T]) :-
  member(X, T).
```

```
?- member(b, [a,b,c]).
Yes
?- member(d, [a,b,c]).
No
?- member(X, [a,b]).

X = a ;
X = b ;
No
```


Προσοχή στις προειδοποιήσεις!

```
append([], L, L).
append([H|L1], L2, [H|L3]) :-
  append(LI, L2, L3).
```

```
Warning: Singleton variables [L1,LI]
```

- Μην αγνοείτε τα προειδοποιητικά μηνύματα ότι μεταβλητές εμφανίζονται μόνο μια φορά
- Όπως και στην ML, είναι κακό στυλ προγραμματισμού να εισάγουμε μεταβλητές που δεν χρησιμοποιούμε - ειδικά επειδή είναι το μόνο μήνυμα που το σύστημα θα πάρουμε

Το κατηγόρημα \+/1

```
?- member(1, [1,2,3]).

Yes
?- \+ member(4, [1,2,3]).

Yes
```

- Σε απλές εφαρμογές, συνήθως λειτουργεί σαν την άρνηση της λογικής
- Αλλά έχει και μια σημαντική διαδικαστική πλευρά…

Άρνηση ως αποτυχία (negation as failure)

- Για να αποδείξει το `\+ X`, η Prolog προσπαθεί να αποδείξει το **X**
- `\+ X` επιτυγχάνει εάν ο στόχος **X** αποτυγχάνει
- Οι δύο όψεις ξανά:
  - Δηλωτική: `\+ X` = ¬**X**
  - Διαδικαστική: `\+ X` επιτυγχάνει εάν το **X** αποτυγχάνει, και αποτυγχάνει εάν το **X** επιτυγχάνει, και δεν τερματίζει εάν το **X** δεν τερματίζει

Παράδειγμα

```
sibling(X, Y) :-
  \+ (X = Y),
  parent(P, X),
  parent(P, Y).
```

```
?- sibling(kim, kent).

Yes
?- sibling(kim, kim).

No
?- sibling(X, Y).

No
```

```
sibling(X, Y) :-
  parent(P, X),
  parent(P, Y),
  \+ (X = Y).
```

```
?- sibling(X, Y).

X = kim
Y = kent ;

X = kent
Y = kim ;

X = margaret
Y = jean ;

X = jean
Y = margaret ;

No
```


Ένα μεγαλύτερο παράδειγμα σε Prolog

Μια κλασική σπαζοκεφαλιά

- Ένας άνθρωπος (man) ταξιδεύει μαζί μ' ένα λύκο (wolf), μια κατσίκα (goat) και ένα λάχανο (cabbage)
- Θέλει να διασχίσει ένα ποτάμι από τη δυτική όχθη στην ανατολική
- Στην αρχική όχθη υπάρχει μια βάρκα, η οποία όμως χωράει τον άνθρωπο και μόνο ένα από τα υπάρχοντά του
- Ο λύκος τρώει την κατσίκα εάν βρεθεί μόνος μαζί της
- Η κατσίκα τρώει το λάχανο εάν βρεθεί μόνη μαζί του
- Με ποιο τρόπο μπορεί ο άνθρωπος να περάσει στην απέναντι όχθη με όλα τα υπάρχοντά του;

Δομές δεδομένων της λύσης

- Θα αναπαραστήσουμε τους σχηματισμούς του συστήματος με μια λίστα που δείχνει την όχθη στην οποία είναι το κάθε τι με την εξής σειρά:
  man, wolf, goat, cabbage
- Ο αρχικός σχηματισμός: `[w,w,w,w]`
- Εάν για παράδειγμα ο άνθρωπος με το λύκο μπουν στη βάρκα, ο νέος σχηματισμός είναι ο `[e,e,w,w]` - αλλά τότε η κατσίκα θα φάει το λάχανο,οπότε ο παραπάνω σχηματισμός δεν είναι επιτρεπτός ως ενδιάμεσος
- Ο επιθυμητός τελικός σχηματισμός: `[e,e,e,e]`

Κινήσεις

- Σε κάθε κίνηση, ο άνθρωπος διασχίζει το ποτάμι με το πολύ ένα από τα υπάρχοντά του
- Θα αναπαραστήσουμε τις τέσσερις επιτρεπτές κινήσεις με τέσσερα άτομα: **`wolf`**, **`goat`**, **`cabbage`**, **`nothing`**
- (Όπου, **`nothing`** σημαίνει ότι ο άνθρωπος διασχίζει το ποτάμι μόνος του μέσα στη βάρκα)

Οι κινήσεις τροποποιούν τον σχηματισμό

- Κάθε κίνηση μεταμορφώνει ένα σχηματισμό σ' έναν άλλο
- Στην Prolog, θα προγραμματίσουμε τη λύση με ένα κατηγόρημα: **`move(Config, Move, NextConfig)`**
  - **`Config`** είναι ένας σχηματισμός (π.χ. `[w,w,w,w]`)
  - **`Move`** είναι μια κίνηση (π.χ. **`wolf`**)
  - **`NextConfig`** είναι ο σχηματισμός-αποτέλεσμα (στο συγκεκριμένο παράδειγμα ο `[e,e,w,w]`)

Το κατηγόρημα `move/2`

```
change(e, w).
change(w, e).

move([X,X,Goat,Cabbage], wolf, [Y,Y,Goat,Cabbage]) :-
  change(X, Y).
move([X,Wolf,X,Cabbage], goat, [Y,Wolf,Y,Cabbage]) :-
  change(X, Y).
move([X,Wolf,Goat,X], cabbage, [Y,Wolf,Goat,Y]) :-
  change(X, Y).
move([X,Wolf,Goat,C], nothing, [Y,Wolf,Goat,C]) :-
  change(X, Y).
```

Ασφαλείς σχηματισμοί

- Ένας σχηματισμός είναι ασφαλής εάν
  - Τουλάχιστον ένας από τους λύκο και κατσίκα είναι στην ίδια όχθη με τον άνθρωπο, και
  - Τουλάχιστον ένας από τους κατσίκα και λάχανο είναι στην ίδια όχθη με τον άνθρωπο

```
oneEq(X, X, _).
oneEq(X, _, X).

safe([Man, Wolf, Goat, Cabbage]) :-
  oneEq(Man, Goat, Wolf),
  oneEq(Man, Goat, Cabbage).
```


Λύσεις

- Μια λύση αρχίζει από τον αρχικό σχηματισμό και δημιουργεί μια λίστα από κινήσεις που οδηγούν στο σχηματισμό `[e,e,e,e]`, έτσι ώστε όλοι οι ενδιάμεσοι σχηματισμοί να είναι ασφαλείς

```
solution([e,e,e,e], []).
solution(Config, [Move|Rest]) :-
  move(Config, Move, NextConfig),
  safe(NextConfig),
  solution(NextConfig, Rest).
```


Το κατηγόρημα `length/2`

```
?- length(L, N).

X = []
Y = 0 ;

X = [_]
Y = 1 ;

X = [_, _]
Y = 2 ;

X = [_, _, _]
Y = 3 ;

X = [_, _, _, _]
Y = 4

Yes
```


Η Prolog βρίσκει τη λύση

```
?- length(L, N), solution([w,w,w,w], L).

L = [goat, nothing, wolf, goat, cabbage, nothing, goat]

Yes
```

Σημείωση: χωρίς τη χρήση του `length/2`, η Prolog δε θα έβρισκε κάποια λύση (με το συγκεκριμένο πρόγραμμα). Θα μπερδευόταν ψάχνοντας για λύσεις της μορφής:

`[goat,goat,goat,goat,goat…]`

Κάποια καλά χαρακτηριστικά της Prolog

- Το πρόγραμμά μας απλώς κατέγραψε την εκφώνηση του προβλήματος προς επίλυση
- Δεν προσδιορίσαμε κάποιο τρόπο αναζήτησης της λύσης του προβλήματος - η ίδια η Prolog έκανε την αναζήτηση
- Αυτού του είδους τα προβλήματα είναι ακριβώς τα προβλήματα που είναι κατάλληλα προς επίλυση σε γλώσσα Prolog

- Περισσότερα παραδείγματα σε επόμενες διαλέξεις...